

FRI-239-1-PPM(S)-05

DEVELOPING SKILLS FOR SELF-LEARNING THROUGH PROJECT WORK⁶

Mirena Zaneva, teacher master

Vasil Levski High School – Dulovo sity

Phone: +359 889731863

E-mail: mzanewa81@abv.bg

Abstract: *In today's dynamic digital world, modern technologies are extremely active in school. That is why the demand for an effective formula for attractive, high-quality and effective teaching of Bulgarian language and literature continues to grow. In view of this, the article presents the method for developing skills for independent learning through project work.*

The goals that are realized in the application of the model in the classes of Bulgarian language and literature at the level of the curriculum develop and increase the basic key competencies of the students.

Key words: *methods, visualization, native language teaching, project.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Полето на литературното образование се формира от литературнообразователния дискурс. «Образованието се мисли не като един дял на педагогиката (заедно с възпитанието и обучението), образованието е формиращо личността - като светогледна позиция, като нравственост, като поведенчески модели, като възможност за промяна и усъвършенстване.

Да си образован, значи да измерваш своите лични цели и интереси с целите и интересите на обществото. Литературнообразователният дискурс, според Фуко, е елемент в «стратегическия диспозитив на властовите взаимоотношения». [Lecheva, 2008].

Литературнообразователният дискурс, продължава г. Лечева, трябва да се упражнява като "правене", а не само като модус на нарастване на смисъла, за да се случи вълшебството учебен процес.

Настоящата разработка представя «правене» на литературнообразователен дискурс чрез работа по проекти при обучение от разстояние в електронна среда. (ОРЕС).

Работата по проекти развива компетенции за самостоятелно учене, както следва:

- умения и нагласи, които са поставени като цел, съвместно с учениците;
- дава възможност за усвояване на теми, които да интегрират дисциплини от различни учебни области и насърчава сътрудничеството между ученици и учители;
- стимулира и мотивира учениците и учителите да бъдат креативни и иновативни, като мислят за усвояване и прилагане на знанията в дългосрочен план;
- е забавен начин учителите да направят ученето достъпно и учениците активни и отговорни към процеса на учене.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Проектно базираното обучение (Project training) е гъвкав модел на организация на учебния процес, ориентиран към творческата самореализация личността на учениците, развитие на техните интелектуални и физически възможности, волеви качества и творчески способности, в процеса на създаване на нов продукт (под ръководството на учителя/фасилтатора, тренера), който да е новост и да има практическа стойност. [Lecheva, 2021]

Учениците, с които работя, са седемдесет и петима седмокласници. В процентно отношение количествените резултати на тяхната успеваемост е: 23% - с отлични оценки, 21%

⁶ Докладът е представен на заседание на секция „Педагогика, Психология, и Методика на обучението по...“ на 61 международна научна конференция „Нови индустрии, дигитална икономика, общество – проекции на бъдещето – V“, проведена във Филиал-Силистра на Русенски университет „А. Кънчев, на 28 октомври 2022г. с оригинално заглавие на български език: „РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА САМОСТОЯТЕЛНО УЧЕНЕ ЧРЕЗ РАБОТА П ПРОЕКТИ».

- с много добри оценки, 16% - с добри оценки, 40% - със средни резултати. Билингви – 63 ученици. Ученици, чийто майчин език е българският – 12. Учениците са изключително прагматични и умеят да преценяват много точно възможностите и уменията си.

Целите, които се реализират, при прилагането на модела в часовете по български език и литература на ниво учебна програма развиват и повишават следните ключови компетентности у учениците: *Дигитална компетентност; Умения за учене; Социални и граждански компетентности; Социокултурни компетентности; Литературни компетентности; Комуникативни компетентности; Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество.*

Работата по проекти помага на учениците да: се научат да учат самостоятелно; докажат на себе си, че могат да разчитат на собствените си знания, умения и креативност, като внимателно планират и целеполагат развиването на поставената задача; да потърсят помощ, ако е необходима /включването на родители или роднини е приемливо в ролята на консултанти/; развият четивна грамотност чрез работа с книги от електронни библиотеки и други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача; извличат, съхраняват, представят и обменят информация с помощта на електронни средства; трансформират свързан текст във визуален текст; използват мултимедия, когато представят резултати и продукти от изпълнението на проектната задача; използват познанията си по български език при анализ и коментар на художествени текстове, предвидени за изучаване по литература; придобиват знания за автор (напр. за културната ситуация, в която живее и твори); придобиват умения да се изразяват публично; развият емоционалното и естетическото си възприемане и преживяване на света чрез художествената литература особено при ученици билингви.

Планиране на дейности по развиване на уменията за самостоятелно учене чрез работа по проекти – в началото на учебната година:

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА УЧЕБНАТА ГОДИНА	Приложимост
Нови знания /НЗ/	✓
Упражнения /Упр./	✓
Преговор	✓
Обобщение	✓
Контролни и класни работи	-

Литература: В часовете за нови знания учениците представят житейски и творчески път на автор, творческа история на художествената творба и др. В часовете за упражнения – представяне на характеристика на литературен герой.

Български език: В часовете за упражнения, преговор и обобщение.

В условията на ОРЕС: Зависи от конкретната ситуация.

Етап от урока, в който може да се реализира: Пробуждане на интерес; Проверка на домашна работа; Мотивация на темата; Осъзнаване на интереса; Рефлексия.

СТЪПКИ за осъществяване на тази практика:

Първа стъпка: *Водеща роля има учителят, който:* формулира и диференцира задачата според броя на учениците и техния опит; изяснява темата на проекта и изискванията какво се очаква да представят учениците, по какъв начин, в какъв срок; представя критерии за оценка.

Втора стъпка: Изпълнение на проекта. *Водеща роля имат учениците*, които осъществяват дейности по проекта. Прилага се индивидуален подход при изпълнение на задачите. Учителят се намесва при необходимост – дискутиране и коригиране на проекта, дава насоки за правилно изпълнение.

Трета стъпка: Представяне на готовия продукт в учебен час. *Водеща роля имат учениците*, които представят проектите си.

Четвърта стъпка: Оценяване. *Водеща роля има учителят*. Учителят оставя първо учениците да преценят изпълнението на задачата, да идентифицират грешки, пропуски, да анализират натрупаното ниво знания и умения и резултата като цяло. За тази цел се прилагат предварително зададените критерии.

Ролята на учителя: изслушва учениците; подчертава успехите и поощрява учениците; анализира грешките и търси причини за допускането и коригирането им; поставя оценка.

КРИТЕРИИ и оценяване на ученическите проекти:

Крайният продукт трябва:

Да отговаря тематично на поставената задача. /2 т./

Написаното да спазва книжовните норми – правописни и правоговорни /при устно представяне на готовия продукт пред съученици/. /4 т./

Презентацията трябва да се вмести в рамките на до десет слайда, като се придържа към задължителните изисквания за 6 думи на 6 реда. /2 т./

Посочени са източниците, които са използвани, и/или консултантите. /2т./

Ако учениците са работили в екип, членовете на екипа трябва да имат равно участие в създаването и представянето на проекта и да са в състояние да докажат своето съавторство. /2 т./

Поощрение се получава за включена допълнителна информация, която не е изучавана в часовете, но си заслужава да се знае. /2т./

Скала за преобразуване на точките в оценка:

до 4 т.	от 5 т. до 7	от 8 т. до 10	от 11 т. до 13	от 14 т. до 16
т.	т.	т.	т.	т.
Слаб 2	Среден 3	Добър 4	Мн. добър 5	Отличен 6

Оценяването на процеса и резултатите са свързани с търсене на отговор на въпросите:

Постигнахме ли поставената цел?

Кое беше успешно и къде срещнахме трудности?

Успешна ли беше съвместната работа в екипа?

Какво от придобитите умения ще приложим за изпълнението на следващите проекти?

Форма на ОЦЕНЯВАНЕ	ПРИЛОЖИМОСТ
Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	✓
Оценки от контролни и от класни работи	-
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	✓
При формиране на срочна оценка	✓

Трябва да развиваме уменията и нагласите на учениците!

Трябва да успяваме да ги мотивираме, а всички знаем, че рецепта за това няма, че всеки учител сам си я „забърква“.

Ето какво създадохме!

Изпълнена задача за домашна работа за изготвяне на ПРОЕКТ - мултимедийна презентация НА ТЕМА: Биография на Добри Чинтулов

Компетентности като очаквани резултати:

Различава основни ценности и норми на българина във възрожденския свят.

Съпоставя свои ценности с ценности на българина във възрожденския свят и оценява значенията им в съответния социокултурен контекст.

Открива в конкретни книжни и уеб базирани източници данни/факти, тълкувания/мисли и илюстративен материал, за да изпълни конкретна изследователска задача.

Използва мултимедия за създаване и представяне на конкретна изследователска задача.

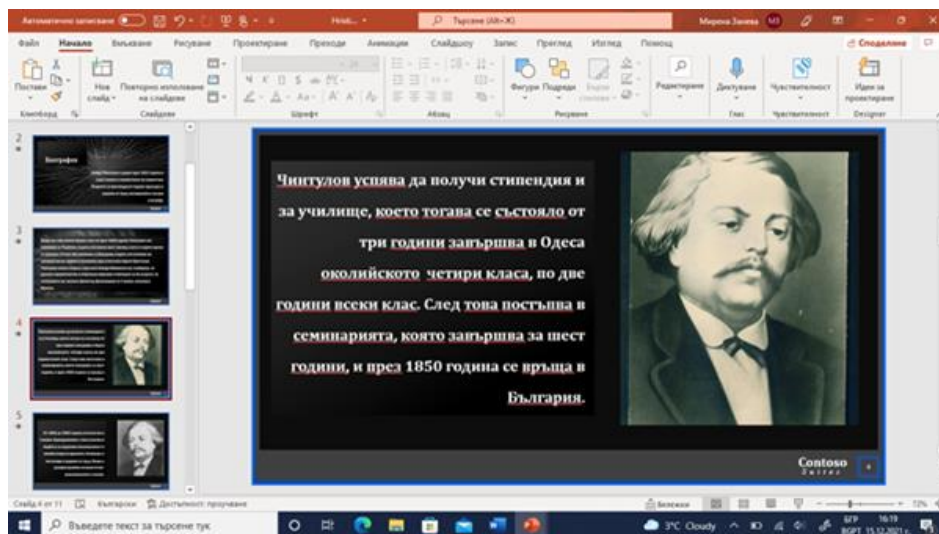
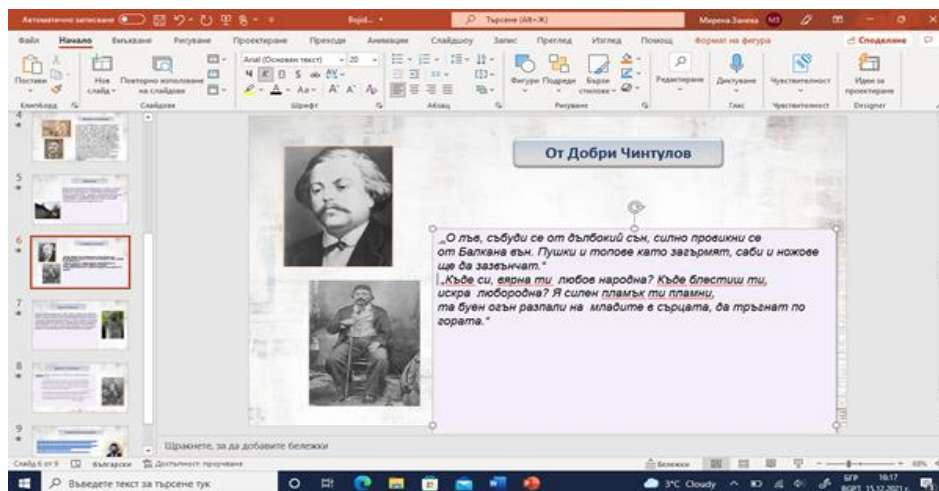
Самонаблюдение и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълнение на поставената задача, с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.

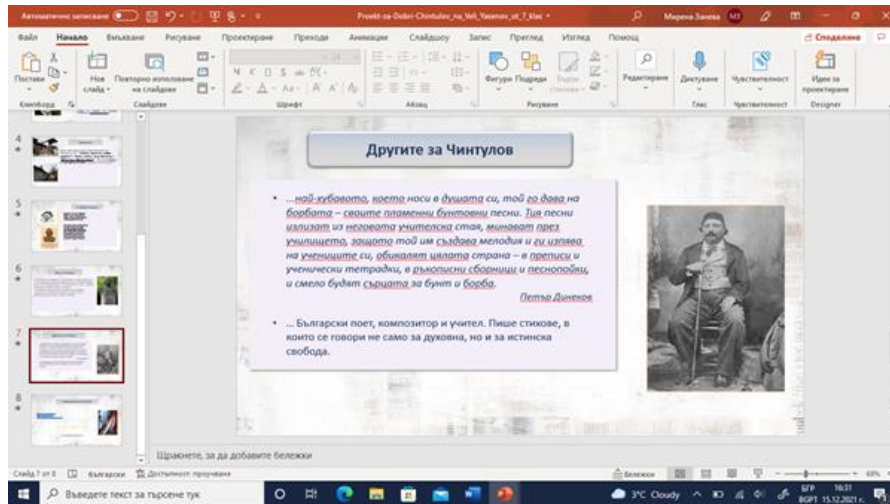
Съпоставяне на различни видове текст /литературни, исторически/, създадени от различни автори.

Изразяване на настроения, мисли, позиции и др. под.

Спазва книжовни езикови правила.

Продукти от проектната работа:

На 06.10.2021г. в училищната библиотека беше проведен в урок за упражнения:
С ПЕРОТО НА ПОЕТА!

Главна цел: Смяна на фокуса на обучението от преподаване на знания към овладяване на ключови езикови и литературни компетентности.

Компетентности като очаквани резултати:

Различава и тълкува преживявания, настроения, състояния на героя.

Познава значението на понятието стихотворение, петостишие.

Различава изразни средства.

Различава в художествен текст нарушения на граматичните норми и/или обяснява значението им за изграждане на смисъла на текста.

Създава в писмена форма кратък поетичен текст – петостишие с цел да изрази творчески действителни преживявания, чувства и оцени важноста на това изразяване; заинтригува възприемател.

Самонаблюдение и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълнение на поставената задача, с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на писане/учене.

Изразяване на чувства, настроения, мисли с помощта на вербален и визуален език.

Спазва структура за създаване на дидактическо петостишие (синкуейн – стихотворение без рима): Първи стих е неговата тема и е включена една дума – съществително име. Вторият стих се състои от две прилагателни имена или причастия, описващи признаци на посоченото съществително име. Третият стих включва три глагола, назоваващи действия или състояния на съществителното име. Четвъртият стих е изречение или словосъчетание от четири думи, чрез което авторът на петостишието изразява своето отношение към темата. Това може да бъде и народна мъдрост, цитат, афоризъм и др. Петият стих е една дума, по правило съществително име, което е свързано с темата, но вече на друго равнище – то може да бъде обобщаващо, да се изведе като контекстов синоним или да съдържа допълнително послание, продиктувано от същността на темата.

Спазва книжовни езикови правила.

Спазва правилата на книжовния изговор.

Продукти от проектната работа - петстишия по Чинтуловите революционни песни

Юнак

балкански, храбър!

Събуди се, стани, поведи!

*Поведи ти българите към свобода!
СВОБОДА!*

*Юнак
балкански, храбър!
Стани, събуди, победи!
Да гинат врази племена!
Свобода!*

*Юнак
Балкански, силен!
Събуди, поведи, избави!
Към свободата българите поведи!
Въстание!*

За кои класове и учебни дисциплини е подходяща тази практика?

Работата по проекти е приложима за ученици на всякаква възраст и за всеки предмет. Най-важното правило, към което трябва да се придържа преподавателят при вземане на решение за формулировката на задачата е, тя да отговаря във възможно най-пълна степен на опита на учениците. Една и съща проектна задача при ученици с различни възможности в обучението може да има различна формулировка.

Базирана на опита на учениците, проектната задача е предпоставка за натрупването на нов опит, неговото осмисляне и използване в обучението.

ПРАКТИЧЕСКО ПРИЛОЖЕНИЕ НА РАБОТАТА ПО ПРОЕКТИ

Прилагам тази практика в работата си с ученици в 7. клас, СУ “ВАСИЛ ЛЕВСКИ”, гр. Дулово. Приложима е за ученици, които не са склонни да влагат повече усилия, отколкото са преценили за необходимо.

Приложима е за ученици с висока мотивация за успех и с интерес към учебния предмет. Мотивира ги възможността да получат по-високо ниво на обучение и отлична оценка.

Приложима е и за «неохотни» ученици.

В условия на COVID – 19 - създаването и развиването на умения за работа в екип е трудно постижимо, но не и невъзможно. Практиката е приложима дори и за екип до трима ученици, които си разпределят роли и си поставят крайна цел.

РЕФЛЕКСИЯ

16% от учениците споделят, че самостоятелната работа по проекти подобрява правописа им, след като учителят ги консултира.

40% от учениците споделят, че са се подобрили уменията им самостоятелно да откриват данни/факти от книжни или уеб базирани източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.

32% от учениците споделят, че работата по проекти ги мотивира за по-активно самостоятелно учене.

84% споделят, че така „по-добре“ научават учебния материал.

42% определят висока степен на полезност на тази практика.

(Рефлексията е осъществена чрез анонимна анкета с формуляр Google Forms)

ИЗВОДИ

Как променя и развива практиката за самостоятелно учене чрез работа по проекти ?

Учениците са: мотивирани; развиват отношение към това, което правят; успяват да работят самостоятелно, като управляват добре времето си за изработване на крайния продукт; придобиват умения за изграждане на алгоритъм в процеса на работа; натрупват знания, умения и способности за общуване, за изразяване; развиват творческото си мислене чрез дейностите по изпълнение на проекта; развиват чувство на отговорност към себе си и към другите при работа в екип; неохотните и слабо мотивирани ученици работят според индивидуалните си възможности по-активно и по-старателно; получават не само знания, но и опит, чрез които повишават своите ключови компетентности; подготвени са по-добре за живота.

За какво да внимаваме, ако решим да приложим работата по проекти в нашите часове? Предизвикателствата ще опиша с цитати от ученици. За колегите учители са познати до болка.

Самостоятелно учене – “Ама на мен ми спря Интернетът и нямам мобилни!”; „Татко не е платил Интернетата!”; „Може ли да попитам как така да включа нещо, за което не сме учили, има ли го в учебника?”; „Не знам как да се изкажа поетично“; „Ох, тези синоними!“.

Планиране и целеполагане – „Колко слайда да включим?”; „Госпожо, днес ли беше крайният срок?”; Нямам Power point, може ли на Word?; „Трудно се пише с малко думи, много време трябва, докато го измислиш.“

Работа в екип – „Тя само снимките качи!”; „Добър екип сме с мама и татко, госпожо!“; „Ти не каза достатъчно думички.“

Познато, нали?

REFERENCES

Georgieva, M., V. Jobov, D. Dimitrova, V. Gabrovska. 2017. Bulgarian language textbook for 7th grade/ Bulgarian language textbook for 7th grade. IC "Anubis" OOD, "KLET BULGARIA" OOD (Оригинално заглавие: Георгиева, М., В. Жобов, Д. Димитрова, В. Габровска. 2017. Учебник по български език за 7. клас/ Учебна тетрадка по Български език за 7. клас. ИК „Анубис” ООД, „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ” ООД)

Gerdzhikova, M., Olga Popova, Iliana Krasteva. 2017. Literature textbook for 7th grade./Literature worksheets for 7th grade. "Bulvest 2000" publishing house, "KLET BULGARIA" Ltd (Оригинално заглавие: Герджикова, М., Олга Попова, Илияна Кръстева. 2017. Учебник по литература за 7. клас./Работни листи по литература за 7. клас. Издателство „Булвест 2000”, „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ” ООД)

IZZI. Digital. 2018. a modern interactive educational environment for learning and self-training.(Оригинално заглавие: Модерна интерактивна образователна среда за обучение и самоподготовка. Виж: <https://bg.izzi.digital>)

Lecheva, (Lina) Galina. (2021). Flexible Teaching Methods – the scrum metodoldgy.. PROCEEDINGS OF UNIVERSITY OF RUSE - 2021, volume 60, book 11.1. (Оригинално заглавие: Гъвкави методи на преподаване. 60 международна научна конференция на РУ&СУ Нови индустрии, дигитална икономика, общество – проекции на бъдещето – IV. Достъпен на: <https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp21/11.1/11.1-5.pdf>)

Lecheva, G. 2010. Synergetic methods (Interactive model of permanent pedagogical practice). Silistra. RITT Publishing House. Available at: https://lechevag.blogspot.com/p/blog-page_20.html (Оригинално заглавие: Лечева, Г. Синергетични методи (интерактивен модел на перманентна педагогическа практика). Силистра. Издателство RITT. Достъпен на: https://docs.google.com/document/d/1gcwgGwBG61gkXh9_VICL40FUROcdPQIS/edit)

Lecheva, G. 2008. Synergy of literary education discourse. Notices of the NC "St. Daziy Dorostolsky". Silistra. 2008. p. 26-39. (Оригинално заглавие: Синергия на литературнообразователния дискурс. Известия на НЦ „Св. Дазий Доростолски“. Силистра. 2008. стр. 26—39. Достъпен на: <https://lechevag.blogspot.com/search?q=%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B8%D1%8F+%D0%BD%D0%B0>)